

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Полтавський національний педагогічний
університет імені В. Г. Короленка
Національна академія
педагогічних наук України
Інститут педагогічної освіти та освіти дорослих
НАПН України

100 РОКІВ

ПРИРОДНИЧИЙ ФАКУЛЬТЕТ
ПОЛТАВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО
ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
імені В. Г. Короленка

Інститут проблем виховання НАПН України
Інститут обдарованої дитини НАПН України
Міжнародна академія педагогічної освіти
Полтавська обласна державна адміністрація
Полтавська обласна рада
Полтавська міська рада
Мала академія наук України
Аріельський Університет, Аріель, Ізраїль
Краківський педагогічний університет імені Комісії національної освіти, Польща
Краківська Академія імені Анджея Фрич Моджевського, Польща
Середня школа «Сент-Ендрю», Канада
Національний коледж шкільних керівників, Великобританія
Університет Яна Кохановського в Кельцах філія в м. Пьотрков Трибунальський

НОВА УКРАЇНСЬКА ШКОЛА

МАТЕРІАЛИ

*Міжнародної науково-практичної конференції
«МЕТОДИКА НАВЧАННЯ ПРИРОДНИЧИХ
ДИСЦИПЛІН У СЕРЕДНІЙ ТА ВИЩІЙ ШКОЛІ»
(XXVII КАРИШИНСЬКІ ЧИТАННЯ)*

28-29 травня 2020 року

м. Полтава

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Степаненко Микола Іванович – доктор філологічних наук, професор, ректор Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г.Короленка; **Сітарчук Роман Анатолійович** – доктор історичних наук, професор, перший проректор Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г.Короленка; **Шевчук Сергій Миколайович** – доктор географічних наук, доцент, проректор із наукової роботи Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г.Короленка; **Гриньова Марина Вікторівна** – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, декан природничого факультету Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г.Короленка; **Міхаель Зініград** – професор, ректор Аріельського університету, Аріель; **Ежи Малец** – професор, ректор Краковської Академії імені Анджея Фрича Моджевського, Краков; **Пінхасов Альберт** – проректор із наукової роботи, Аріельський Університет, Аріель; **Raichlin Yosef** – професор, Laboratory of Polymers, Аріельський Університет, Аріель; **Гриньов Роман Станіславович** – кандидат фізико-математичних наук, факультет фізики Аріельського університету, Ізраїль; **Ткаченко Андрій Володимирович** – доктор педагогічних наук, доцент Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г.Короленка; **Онїпко Валентина Володимирівна** – доктор педагогічних наук, професор Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г.Короленка; **Шиян Надія Іванівна** – доктор педагогічних наук, професор Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г.Короленка; **Пилипенко Сергій Володимирович** – доктор біологічних наук, професор Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г.Короленка; **Жданова-Неділько Олена Григорівна** – доктор педагогічних наук, доцент Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г.Короленка; **Сас Наталія Миколаївна** – доктор педагогічних наук, доцент Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г.Короленка; **Пивовар Ніна Михайлівна** – доцент Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г.Короленка; **Большая Оксана Вікторівна** – кандидат економічних наук, асистент Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г.Короленка; **Іщенко Володимир Іванович** – кандидат педагогічних наук, доцент Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г.Короленка; **Гомля Людмила Миколаївна** – кандидат біологічних наук, доцент Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г.Короленка.

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Хоміч Лідія Олексіївна – доктор педагогічних наук, професор, заступник директора інституту професійної освіти і освіти дорослих НАПН України.

Назаренко Тетяна Геннадіївна – доктор педагогічних наук, професор, старший науковий співробітник лабораторії географічної і економічної освіти Інституту педагогіки НАПН України.

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «**Методика навчання природничих дисциплін у середній та вищій школі**» (XXVII КАРИШИНСЬКІ ЧИТАННЯ) (м. Полтава, 28-29 травня 2020 р.) / За заг. ред. проф. М.В. Гриньової. – Полтава: Аструя, 2020. – 437 с.

ISBN

Збірник містить матеріали, присвячені сучасним проблемам методики навчання природничих дисциплін у середній та вищій школі. Для наукових працівників, викладачів, студентів, магістрантів вищих навчальних закладів, учителів.

УДК 373.5.016:5+378.016:5](062)

Друкується за рішенням вченої ради Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка (протокол № 12 від 4.05.2020 року)

Відповідальність за грамотність, автентичність цитат, правильність фактів та посилань несуть автори статей.

Комп'ютерне забезпечення: Величко Р.М., Хілінська Т.В., Хілінський В.П., Жданова-Неділько О.Г.

ISBN

© ПНПУ імені В.Г. Короленка, 2020
© Автори, заг. ред. М.В. Гриньової, 2020
© Аструя, 20209

ЮРІЮ ДМИТРОВИЧУ БОЙЧУКУ – 50!**Щербак І.М., Зуб О.В., Таймасов Ю.С.**
(Харків, Україна)

У березні 2020 року щирій людині, талановитому вченому-педагогу, відомому професору Бойчуку Юрію Дмитровичу виповнилося 50 років. Це непересічний і знаковий рубіж, з якого вичерпніше й рельєфніше простежується життєвий і професійний шлях, сповнений сумлінної праці та наполегливості. Це шлях людини, гідної глибокої поваги, поцінування та наслідування...

Бойчук Юрій Дмитрович – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, проректор із наукової роботи Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди.

Юрій Дмитрович народився 26 березня 1970 р. у м. Лозова Харківської області. У школі він захоплювався біологією й хімією, був неодноразовим переможцем районних і обласних олімпіад, активно займався натуралістичною та природоохоронною роботою. Саме тому після закінчення Орільської середньої школи він без вагань і роздумів вступив на перший курс природничого факультету Харківського державного педагогічного інституту імені Г.С. Сковороди. Відтоді все життя, професійна і наукова діяльність Юрія Дмитровича пов'язані з цим закладом вищої освіти.

Потяг до наукової роботи був ознаменований його першими публікаціями та участю в наукових конференціях ще в студентські роки, які сформували в молодого дослідника зацікавленість системними пошуками.

У 1993 р. Юрій Дмитрович вступив до аспірантури ХДПУ імені Г.С. Сковороди, де навчався до 1996 р. за спеціальністю 03.00.09 – ентомологія. У 1996 р. захистив кандидатську дисертацію «Принципи і методи добору вихідного матеріалу для культивування комах» (науковий керівник – доктор біологічних наук, професор О.З. Злотін). У цьому ж році присуджено науковий ступінь кандидата біологічних наук.

Протягом 1996-2008 рр. Ю.Д. Бойчук працював на посаді доцента кафедри зоології ХНПУ імені Г.С. Сковороди. У 2008 р. отримав учене звання доцента.

Із 2000 р. до 2009 р. виконував обов'язки заступника декана природничого факультету з науково-дослідної роботи.

Упродовж 2005-2008 рр. Ю.Д. Бойчук отримав наукову підготовку в докторантурі за спеціальністю 13.00.04 – теорія та методика професійної освіти при кафедрі загальної педагогіки та педагогіки вищої школи (науковий консультант – доктор педагогічних наук, професор О.М. Іонова) у ХНПУ імені Г.С. Сковороди. У 2010 році успішно захистив дисертацію «Теоретико-методичні основи формування еколого-валеологічної культури майбутнього вчителя» на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук. У 2011 р. присвоєно вчене звання професора.

Із 2009 р. до 2018 р. Ю.Д. Бойчук працював на посаді завідувача кафедри здоров'я людини і корекційної освіти. За цей час йому вдалося створити міцний, дружний, продуктивний колектив однодумців, які беруть активну участь у розбудові кафедри, створенні й розвитку нових перспективних наукових і навчальних напрямів, вихованні професійної молоді. Завдяки його наполегливості, комунікативним та організаторським здібностям кафедра почала здійснювати підготовку вчителів основ здоров'я та

спеціальних педагогів (дефектологів, логопедів, учителів-реабілітологів, спеціальних психологів, асистентів учителів загальноосвітніх шкіл із питань інтегрованого та інклюзивного навчання).

Із 2018 р. Юрій Дмитрович – проректор із наукової роботи Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди.

Сьогодні ювіляр із приємністю констатує, що творча атмосфера Сковородинівського університету, залучення до науково-дослідної роботи відомих наукових шкіл, співпраця з видатними вченими (В.І. Кузнецовою, Ю.П. Максимовою, І.Ф. Прокопенком, В.І. Євдокимовим, О.М. Микитюком, В.І. Лозовою, О.М. Іоновою, С. Т. Золотухіною, В.М. Гриньовою, М.Д. Култаєвою) визначили розвиток його векторів наукових інтересів на багато років наперед. Доленосне значення для становлення Юрія Дмитровича як науковця і педагога мало знайомство з головним Учителем його життя – професором Злотіним Олександром Зіновійовичем, який був і залишився для нього взірцем справжнього вченого, педагога, наукового керівника і Людини з великої літери.

Науковий шлях Юрія Дмитровича в університеті – яскравий приклад формування і становлення вченого від студента до викладача, доцента, завідувача кафедри, професора, проректора.

Прикметною ознакою наукової діяльності Ю.Д. Бойчука є синтез досліджень із біології, екології, валеології, педагогіки та філософії освіти. Професор Ю.Д. Бойчук чітко окреслив свої наукові студії і зробив вагомий внесок у дослідження багатьох комплексних наукових проблем.

У наукових просторах зацікавлень Юрія Дмитровича присутнє значення мають біологічні й екологічні розвідки. Навчання в аспірантурі, робота над кандидатською дисертацією на базі Інституту шовківництва УААН та його багаторічна діяльність на кафедрі зоології були присвячені дослідженням із технічної ентомології – важливого розділу загальної ентомології і біотехнології, який вивчає наукові засади створення масових культур комах для різних потреб народного господарства.

За час роботи на кафедрі зоології Юрій Дмитрович викладав різні навчальні дисципліни, зокрема, зоологію безхребетних, основи екології, мікробіологію з основами вірусології та імунології, цитологію, радіобіологію, спецкурс із шовківництва. Притаманний йому талант педагога, людяність, відданість справі є вартими наслідування і для тих, кого він навчає, і для тих, хто працює поруч із ним.

Кандидатська дисертація Ю.Д. Бойчука була присвячена обґрунтуванню біологічних основ добору вихідного матеріалу для закладання культур комах, що полягають в оцінці фізіологічного стану природної популяції певного виду і встановленні її придатності для реалізації майбутньої програми розведення в умовах техноценозу.

Матеріали дослідження віддзеркалилися в багатьох наукових публікаціях Ю.Д. Бойчука. Насамперед – це монографія «Біологічні основи добору вихідного матеріалу для культивування комах» (1997 р.), унікальний підручник «Шовківництво» (1998 р.), підготовлений у співавторстві. Останній аналог такого підручника був виданий у Москві ще в 1950 році. У підручнику наведено сучасні технології промислового вирощування шовковичного шовкопряда, переробки коконів, проведення селекційної і племінної роботи, методи захисту шовкопряда від хвороб і шкідників. Цей підручник активно використовували й використовують у навчанні майбутніх агрономів-шовківників. Цінність цього підручника полягає в тому, що дотепер він залишається єдиним виданням такого роду, підготовленим в Україні.

У монографії «Лабораторні культури» (1996 р.) наведено основні принципи і методи добору вихідного матеріалу при створенні лабораторних культур комах, з'ясовано питання їх оптимізації та оцінки якості, досліджено профілактику захворювань комах в інсектарії, розглянуто техніку безпеки під час роботи з культурами комах. Також описано методики культивування понад сотні видів комах на природних і

штучних поживних середовищах; визначено сфери можливого використання створених культур комах.

Важливою подією в науковій роботі Ю.Д. Бойчука є праця «Ентомотехнія: тлумачний словник» (2002 р.), що містить основні терміни і поняття, пов'язані з масовим виробництвом культур комах, та адресована фахівцям ентомологічної промисловості.

Ентомологія як наука про різноманітний світ комах тривалий час була пріоритетним напрямом у наукових розвідках Юрія Дмитровича. Він приділяв чимало уваги дослідженню методів ентомобіоіндикації – діагностиці екологічного стану навколишнього середовища за допомогою комах, аналізу фауністичного складу окремих груп комах у різних біоценозах. Із огляду на це різні аспекти вивчення ентомології були предметом дослідження дипломних і магістерських робіт студентів, виконаних під керівництвом Ю.Д. Бойчука.

Наукові статті Ю.Д. Бойчука з технічної ентомології опубліковані у відомих наукових журналах колишнього Радянського Союзу, а саме: «Успехи современной биологии», «Защита и карантин растений», «Лесное хозяйство» (м. Москва); «Вестник зоологии» (м. Київ). Перу Юрія Дмитровича належить і значна кількість цікавих науково-популярних статей про таємниці життя комах. Популяризуючи науку, ці статті написані доступно, аргументовано, з повагою до шестиногих мешканців нашої планети (навіть якщо йдеться про небезпечних шкідників сільськогосподарських і лісових культур або паразитів людини чи тварин).

Для поліпшення якості викладання шкільного курсу біології, організації позакласної та позашкільної роботи з ентомології Юрієм Дмитровичем спільно з колегами кафедри зоології було започатковано серію методичних посібників «На допомогу вчителю». Побачили світ такі видання: «Розведення комах у школі та робота з ними» (1993 р.), «Корисні комахи» (1997 р.), «Культура дубового шовкопряда у школі» (1997 р.), «Загальна ентомологія» (2000 р.), «Непарний шовкопряд у природі і лабораторії» (2000 р.), «Систематичний огляд класу «Комахи» (2003 р.). Окрім того, видано програму шкільних гуртків юних шовководів (1995 р.) та посібник для проведення занять «Шовківництво» (1995 р.).

Юрій Дмитрович разом зі своїм другом – провідним біологом, заслуженим учителем України – Русланом Васильовичем Шаламовим підготували унікальне за обсягом, змістом і кількістю фотографій популярне видання «Большая иллюстрированная энциклопедия животных» (2008 р.), у якому подано стислий опис основних видів безхребетних і хребетних тварин фауни всього світу.

Поза увагою науковця не залишилися проблеми екології, методики її викладання, форм і методів екологічного виховання майбутніх учителів, формування їхньої екологічної свідомості.

Як відомо, успішне опанування основами будь-якої науки потребує повноцінного забезпечення відповідною літературою. У зв'язку з цим Ю.Д. Бойчуком (у співавторстві з однодумцями) було підготовлено навчальний посібник «Екологія і охорона навколишнього середовища» (2002 р.), який активно використовується в освітньому процесі вишів України та неодноразово перевидавався зі змінами й доповненнями.

У навчальному посібнику «Екологія людини» (2005 р.) науковцем зроблено вдалу спробу дослідити сучасну теорію розуміння феномена людини в різних аспектах: екологічному, біологічному, соціальному та філософському; проаналізовано взаємодію людини як біопсихосоціальної істоти з факторами навколишнього середовища з урахуванням прямих і зворотніх зв'язків. У посібнику розглянуто холистичний підхід до людини як біоенергоінформаційної системи, що є основою безпосереднього управління процесами життєдіяльності, оптимізації обміну з навколишнім середовищем, нових підходів до боротьби із хворобами та зміцнення здоров'я, духовної еволюції людини як єдиного способу запобігання екологічного «апокаліпсису».

Спільно з колегами з Харківського медичного університету підготовлено навчальний посібник «Медичні проблеми екології» (2005 р.), в якому розкрито патогенетичні механізми впливу факторів навколишнього середовища на організм людини та заходи усунення і профілактики їх негативної дії.

Цікавим з наукової точки зору і корисним у практичному плані є навчальний посібник «Екологічна безпека харчування людини» (2007 р.), де висвітлено проблеми раціонального й екологічно безпечного харчування людини в умовах забруднення навколишнього середовища. Розглянуто джерела хімічних, радіоактивних і біологічних забруднень продовольчої сировини, готових харчових продуктів і питної води. Описано перетворення забруднювачів в організмі людини, токсичні властивості. Особлива увага приділена шляхам профілактики надходження до організму та методам детоксикації у разі потрапляння.

Дослідження проблем екології людини зумовило кардинальну зміну наукових інтересів професора Ю.Д. Бойчука. Домінантою в науковій царині Юрія Дмитровича стала педагогіка здоров'я, яка спрямована на інтенсивну розробку психолого-педагогічних засад збереження здоров'я дітей, шкільної і студентської молоді, функціонування ефективних моделей побудови здоров'язбережувального освітнього простору, створення і застосування здоров'язбережувальних педагогічних технологій, пошук безпечної для здоров'я взаємодії людини з навколишнім середовищем у сучасних умовах.

Серед вартісних здобутків Ю.Д. Бойчука в педагогічній науці окремого поцінування заслуговує обґрунтування наукових засад формування еколого-валеологічної культури особистості як гуманітарно-освітньої стратегії подолання екологічної кризи, переходу суспільства до сталого розвитку. Вона (культура) є одним зі способів оновлення освітньої парадигми як інтегрованого вираження соціально-економічних та духовно-етичних пріоритетів життєтворчості особистості майбутнього вчителя. Еколого-валеологічна культура – це самодостатній результат якісної вищої педагогічної освіти, що виконує інтегративну, смисложиттєву функцію в системі підготовки студентської молоді до безпечного життя та успішної професійної діяльності.

Запропонована Юрієм Дмитровичем концепція формування еколого-валеологічної культури майбутнього вчителя ґрунтується на взаємозалежності рівня здоров'я людини як його фізичного, біологічного, соціально-психологічного, духовного добробуту та рівня якості середовища життєдіяльності, освітнього простору й ціннісної сфери. Доведено, що саме від рівня сформованості еколого-валеологічної культури вчителя залежить новий світогляд підростаючого покоління, орієнтований на безпечну взаємодію з навколишнім природним і соціальним середовищем. Для практики вищої педагогічної освіти запропоновано модель науково-методичної системи забезпечення формування еколого-валеологічної культури майбутніх учителів, що містить визначення мети й завдань, принципів і педагогічних умов її формування, комплекс засобів та технологію їх безпосередньої реалізації в навчально-виховному процесі, а також систему критеріїв, показників і рівнів її сформованості.

Проблема дефінітивної характеристики еколого-валеологічної культури майбутнього вчителя як особистісний, соціальний і педагогічний феномен, способи її формування досліджені в ґрунтовній монографії професора Ю.Д. Бойчука «Еколого-валеологічна культура майбутнього вчителя: теоретико-методичні аспекти формування» (2008 р.).

Юрій Дмитрович є постійним організатором та співорганізатором наукових і науково-методичних заходів регіонального та всеукраїнського рівня, присвячених проблемам формування еколого-валеологічної культури майбутнього вчителя. Знаною і надзвичайно затребуваною серед науковців і практиків України стала традиційна щорічна всеукраїнська науково-практична конференція «Педагогіка здоров'я» (організовується з 2011 року). Ю.Д. Бойчук – засновник та науковий редактор серії видань колективних монографій, у яких репрезентовано різні аспекти проблеми

здоров'язбереження: механізми здоров'я, здоров'язбережувальні технології, професійна підготовка фахівців зі здоров'язбереження тощо.

Провідною ідеєю цих науково-освітніх проектів є прагнення Юрія Дмитровича об'єднати науковців України та вчених близького і далекого зарубіжжя задля зміцнення ділових і людських стосунків. Професор Ю.Д. Бойчук разом зі своїми колегами й однодумцями, визнаними в Україні та поза її межами фахівцями в галузі педагогіки здоров'я (М.С. Гончаренко, М.В. Гриньова, А.І. Босенко, С.В. Страшко, Г.І. Жара, Ю.О. Ляной, Г.М. Мешко, О.М. Іонова, В.І. Бабич, Н.О. Белікова, О.І. Міхєєнко, Л.П. Сущенко, Г.Л. Воскобойнікова, Т.П. Гвозд'їй, С.О. Омельченко, В.О. Кобилянський, С.С. Фіцайло, В.О. Зайцев, Т.І. Бережна, С.В. Кириленко, І.В. Волкова, О.В. Колісник, О.О. Рогожина та інші), докладають значних зусиль до поглиблення сучасних наукових уявлень про здоров'я людини та практичні способи його збереження й поліпшення, оптимізації професійної підготовки різних фахівців щодо здоров'язбережувальної діяльності. У цих проектах під час формування й розвитку здоров'я підростаючого покоління фундаментальне значення належить освіті та педагогам.

Ю.Д. Бойчук – один із координаторів співробітництва науковців і практиків щодо питань інституціоналізації професійної підготовки та перепідготовки вчителя основ здоров'я, яка здійснюється на принципах системності, природовідповідності, культуровідповідності, творчості, варіативності, інтегративності, диференціації, ергономічності, наукового проектування, андрагогіки. Основою підготовки майбутніх фахівців зі здоров'язбереження є сучасні уявлення про біопсихосоціальний феномен людини та здоров'я як багатовимірної характеристики стану людини з фізичним, психічним, соціальним і духовним компонентами.

Як засвідчують факти, коло наукових інтересів професора Ю.Д. Бойчука збільшується. Останнім часом значну увагу Юрій Дмитрович приділяє розробці методолого-теоретичних засад інклюзивної освіти, формуванню інклюзивної компетентності майбутнього вчителя як невід'ємного складника його професійної компетентності. Така зацікавленість свідчить про розширення здоров'язнавчих горизонтів Юрія Дмитровича, оскільки наукові розвідки такого спрямування ґрунтуються на комплексному підході до вроджених і набутих проблем зі здоров'ям, орієнтації на максимальну соціалізацію і психолого-педагогічну реабілітацію дитини з психофізичними вадами.

Відомо, що розвиток педагогіки здоров'я відбувається на перетині багатьох наук. Її понятійно-термінологічний апарат постійно поповнюється терміносистемами з материнських та суміжних наук. Із метою ефективного термінологічного забезпечення організації сучасного освітнього процесу Юрієм Дмитровичем (у співавторстві) було підготовлено унікальне видання «Педагогіка здоров'я: великий енциклопедичний словник з екологічної, валеологічної та інклюзивної освіти» (2013 р.). В основу словника покладено цілісний підхід до формування здоров'я дітей і молоді залежно від його вихідного стану, спадковості, конституції, впливу екологічних умов навколишнього середовища і способу життя. Цей словник містить систему взаємопов'язаних термінів і понять, що доповнюють один одного та сприяють правильному й однозначному їх тлумаченню.

Зацікавленість ученого безпекою життєдіяльності людини трансформувалася в написання оригінального навчального посібника для вищої школи (у співавторстві, за редакцією професора Ю.Д. Бойчука) «Безпека існування людини в навколишньому середовищі» (2018 р.), у якому репрезентовано концептуальні засади існування людини в навколишньому середовищі та зниження ризиків, пов'язаних із її виробничою діяльністю, природними й техногенними впливами та військовими конфліктами. Представлено взаємодію і взаємозв'язок усіх компонентів у природі, соціальній і технологічній сферах, наукові основи збереження індивідуального й колективного здоров'я, сталого розвитку суспільства.

Помітним є внесок професора Ю.Д. Бойчука в підготовку майбутніх учителів-дефектологів. Прагнення допомогти студентам в оволодінні навчальними курсами виявилось в тому, що він став співавтором таких праць, як «Основи спеціальної та інклюзивної педагогіки: навчальний посібник» (2018 р.) і «Спеціальна та інклюзивна освіта: словник-довідник» (2019 р.).

За розробленими науковими пропозиціями Ю.Д. Бойчука було проведено значну кількість регіональних науково-методичних семінарів і круглих столів, налагоджено співпрацю з громадськими організаціями, що опікуються проблемами людей з інвалідністю. Він неодноразово входив до складу оргкомітетів міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференцій із проблем здоров'язбереження, що проводилися різними закладами вищої освіти та громадськими організаціями.

Аналіз наукового доробку Ю.Д. Бойчука засвідчує, що всі його наукові розвідки відзначаються актуальністю, довершеністю спостережень й переконливістю узагальнень. Наукові інтереси відбивають динаміку часу і потреби сучасного суспільства в дослідженні певних наукових, педагогічних та освітніх парадигм.

Важливим напрямом, який підтримується та розвивається Юрієм Дмитровичем, є розробка неперервної системи підвищення кваліфікації педагогічних працівників, удосконалення їхньої педагогічної майстерності. Запропонована ним система підвищення кваліфікації вчителів основ здоров'я складається з найактуальніших тем щодо сучасних технологій здоров'язбереження. Їх опанування передбачає використання сучасних методів активного навчання, педагогічних майстерень, ділових ігор, тренінгів, дискусій, лекцій, презентацій та інших форм практичного навчання.

За наказом МОН України Ю.Д. Бойчук, як провідний фахівець із педагогіки здоров'я, увійшов до складу робочої групи з розробки двох поколінь галузевих стандартів вищої освіти зі спеціальності 014 Середня освіта (Здоров'я людини). Також учений-педагог неодноразово призначався членом експертних комісій для проведення акредитації підготовки фахівців зі здоров'язбереження в різних закладах вищої освіти України. Юрій Дмитрович – член спеціалізованих учених рад із захисту дисертацій; член редакційних колегій наукових журналів, що входять до переліку фахових із педагогічних наук.

Наукові знахідки Юрія Дмитровича у сфері професійної і педагогічної освіти творчо розвивають його учні – аспіранти й докторанти, які захопилися ідеями наукового наставника й побачили перспективи обраного напрямку. Це зумовило формування наукової школи професора Ю.Д. Бойчука – славної когорти «бойчуківців». Під науковим керівництвом Юрія Дмитровича захищено 3 докторських та 12 кандидатських дисертацій із педагогічних наук. Учений завжди радіє успіхам своїх учнів. І сьогодні його учні – доктори та кандидати наук, вихідці з наукової школи Ю.Д. Бойчука, продовжують разом зі своїм учителем вирішувати нагальні проблеми педагогіки.

На науковій ниві професором Ю.Д. Бойчуком зроблено багато, надто багато. Він – автор понад 450 наукових і навчально-методичних праць, серед яких монографії, навчальні посібники, енциклопедії, понятійно-термінологічні словники, довідники, методичні рекомендації, оригінальні навчальні програми, наукові та науково-популярні статті. За всіма написаними дослідником рядками – творчі пошуки, цікаві знахідки, продуктивні ідеї, здобутки й невтомна кропітка праця...

Нині Юрій Дмитрович активно співпрацює зі школами м. Харкова та Харківської області, керує науково-дослідною роботою учнів Малої академії наук, бере участь в організації і проведенні обласної учнівської олімпіади з біології та екології, у роботі журі Всеукраїнського конкурсу «Учитель року».

Відповідальність та ініціативність Ю.Д. Бойчука, успіхи в науковій діяльності, його професійний досвід, знання, прекрасні людські якості, повага колег та студентства сприяли тому, що у 2018 р. ректор ХНПУ імені Г.С. Сковороди, доктор педагогічних наук, професор, академік НАПН України І.Ф. Прокопенко, запросив його очолити

наукову роботу в університеті. Цілеспрямована та наполеглива праця проректора з наукової роботи не залишилася поза увагою керівника університету, тому в 2019 р. Іван Федорович, як академік-засновник Національної академії педагогічних наук України, рекомендував кандидатуру Ю.Д. Бойчука до обрання в члени-кореспонденти по Відділенню професійної освіти і освіти дорослих.

Щодня Іван Федорович підтримує слухними порадами Юрія Дмитровича, ділиться досвідом управлінської діяльності та тонкощами спілкування з людьми, по-батьківськи опікує. І сьогодні їхня праця пліч-о-пліч спрямована на успішний розвиток університету та забезпечення його високого рейтингу серед сучасних закладів вищої освіти на благо рідної України.

На посаді проректора з наукової роботи Ю.Д. Бойчук докладає чимало зусиль для усвідомлення в суспільстві соціальної функції вчителя; інтеграції педагогічної науки і практики професійної підготовки вчителя; утвердження особливого значення педагогічної науки в розвитку професійної освіти та модернізації українського суспільства. Юрію Дмитровичу вдалося надати новий імпульс розвитку наукових шкіл, якими керують провідні вчені ХНПУ імені Г.С. Сковороди; активізувати пошукову діяльність молодих викладачів; просувати ідеї мобільності.

У науково-освітній діяльності Юрій Дмитрович результативно впроваджує ідею переходу від знаннево орієнтованого навчання до особистісно і діяльнісно орієнтованого, цілісності навчально-виховного процесу, забезпечення здатності педагогічних університетів до формування національної педагогічної еліти, а також єдності світоглядної, фундаментальної, спеціальної й соціально-гуманітарної підготовки, необхідності формування в майбутніх педагогів системного типу мислення та його інноваційного характеру, соціальної і професійної мобільності людини та її готовності до змін, виховання активної громадянської позиції й патріотизму.

Сумлінна праця та професійні здобутки Ю.Д. Бойчука були неодноразово відзначені грамотами та нагородами. У 1998 р. за низку досліджень в галузі технічної ентомології він отримав стипендію Інституту відкритого суспільства (США) та премію Уряду України для молодих учених і викладачів. Юрій Дмитрович був дипломантом обласного конкурсу «Вища школа Харківщини – кращі імена» у різних номінаціях: у 2011 р. – «Викладач фундаментальних дисциплін», у 2013 р. – «Науковець», у 2017 р. – «Завідувач кафедри». У 2019 р. нагороджений медаллю НАПН України «Григорій Сковорода». У 2019 р. здобув іменну стипендію Харківської обласної державної адміністрації в галузі науки (стипендія імені Василя Каразіна в номінації «Гуманітарні науки»).

Щоденною працею професор Ю.Д. Бойчук здійснює вагомий внесок у розвиток вищої педагогічної освіти та педагогічної науки України. Юрій Дмитрович – керівник нової формації, якому притаманна принциповість, наполегливість, працьовитість, відповідальність за доручену справу, інтелігентність та надзвичайна порядність.

Неординарні дослідницькі та особистісні якості, унікальна творча індивідуальність Ю.Д. Бойчука дозволяють йому реалізовувати наукові і професійні плани. «Все буде добре! Ми приречені на успіх!» – таким є надзвичайно оптимістичне життєве кредо ювіляра, яке передрікає успішний перебіг будь-яких справ і водночас окрилює, надаючи стимулу до праці та закликаючи до нових перемог усіх, хто оточує Юрія Дмитровича.

У день, коли на сонячному життєвому порозі з'явилося мудрих 50 років, колеги, учні та друзі щиро вітають із ювілеєм Юрія Дмитровича! Хай Ваша доля, шановний Юрію Дмитровичу, квітує весняним рясом, наповнюється літнім повнозерним колосом, переливається осіннім золотом і багрянцем, віддзеркалюється зимовими морозними візерунками, а чиста криниця Вашої душі повниться вірою, надією, любов'ю, здоров'ям і успіхом – одвічними оберегами людського щастя!!!

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції
«МЕТОДИКА НАВЧАННЯ ПРИРОДНИЧИХ ДИСЦИПЛІН
У СЕРЕДНІЙ ТА ВИЩІЙ ШКОЛІ»
(XXVII КАРИШИНСЬКІ ЧИТАННЯ)

28-29 травня 2020 року

Підписано до друку 18.05.2020 р.
Формат 60x84/16. Папір офсетний. Гарнітура Times.
Друк різнографічний. Умовн. друк. арк. 25,4
Наклад 300 шт. Замовлення 2020-135

Видавництво ПП «Астрая»
36014, м. Полтава, вул. Шведська, 20, кв. 4
Тел.: +38 (0532) 509-167, 611-694
E-mail: astraya.pl.ua@gmail.com, веб-сайт: astraya.pl.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 5599 від 19.09.2017 р.

Друк ПП «Астрая»
36014, м. Полтава, вул. Шведська, 20, кв. 4
Тел.: +38 (0532) 509-167, 611-694
Дата державної реєстрації та номер запису в ЄДР
14.12.1999 р. № 1 588 120 0000 010089